

HRVATSKI SUSTAV AZILA U 2021.

- NACIONALNI IZVJEŠTAJ -*

1. SAŽETAK

Izazovi, vezano uz drugu godinu pandemije COVID-19 virusa nastavili su se tijekom 2021. godine te su se reflektirali i na sustav azila i migracija.

Na razini Europske Unije (dalje: EU) Agencija EU za azil zamijenila je dosadašnji Europski potporni ured za azil (dalje: EASO), te su na razini EU donijeti brojni dokumenti u području migracija, azila, integracije i upravljanja granicama. Na području zakonodavstva i u Republici Hrvatskoj dogodile su se značajne novine, od kojih se kao najbitnija izdvaja stupanje na snagu Zakona o strancima.

Tijekom 2021. godine brojni akteri su i nadalje izvještavali o problemima s pristupom teritoriju, nasilju na granicama te u određenom broju slučajeva i problemima u pristupu sustavu međunarodne zaštite, no istovremeno se bilježi najveći broj izraženih namjera za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu od kada postoji sustav azila u Hrvatskoj. Broj odobrenih zaštita, iako neznatno viši nego 2020. i dalje je značajno nizak u usporedbi s prethodnim godinama, čemu i dalje doprinosi napuštanje Hrvatske za vrijeme trajanja postupka odobrenja međunarodne zaštite i percipiranje kao tranzitne zemlje.

U 2021. provedena je evakuacija afganistanskih državljana, čime je dijelu izbjegličke populacije omogućen zakonit ulazak u sustav, no istovremeno nije realiziran dolazak djece bez pratnje iz grčkih kampova.

2. JAVNE POLITIKE I ZAKONODAVSTVO U PODRUČJU AZILA

2.1. Novine na razini Europske Unije

Nakon što je EU predstavila Pakt o migracijama i azilu (dalje: Pakt)¹ u rujnu 2020. godine, u 2021. godini donesena su dva zakonodavna akta iz okvira predloženog paketa uredbi, preporuka i smjernica.

* Izvještaj je izrađen u sklopu projekta "Pristup teritoriju i sustavu azila u Hrvatskoj - pravna podrška i podizanje kapaciteta" koji financijski podupire UNHCR. Svi pojmovi korišteni u izvještaju se jednako odnose na muški i ženski rod.

¹ Uredba (EU) Europskog parlamenta i Vijeća 2021/2303 od 15. prosinca 2021. o Agenciji Europske unije za azil i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 439/2010, dostupno na: https://ec.europa.eu/info/publications/migration-and-asylum-package-new-pact-migration-and-asylum-documents-adopted-23-september-2020_hr

Prvi, važan za područje azila, jest Uredba (EU) 2021/2303 od 15. prosinca 2021.² kojom je Europski potporni ured za azil (dalje: EASO) zamijenjen novoosnovanom Agencijom EU za azil.³ Uredbom je Agenciji EU-a za azil dodijeljen jači mandat u odnosu na bivši EASO u cilju osiguravanja boljeg funkcioniranja Zajedničkog europskog sustava za azil, jačanja praktične suradnje i razmjene informacija, omogućavanja boljeg nadzora i izvještavanja o nacionalnim sustavima azila i prihvatnim kapacitetima, te konačno, u cilju lakšeg pružanja operativne i tehničke pomoći državama članicama, posebno kada su njihovi sustavi azila i prijema izloženi nerazmjernom pritisku.

Drugi zakonodavni akt je iz područja upravljanja zakonitim migracijama, gdje su tzv. Direktivom o plavoj karti EU-a uspostavljeni uvjeti za ulazak i boravak visokokvalificiranih državljana trećih zemalja koji dolaze živjeti i raditi u EU.⁴ Države članice mogu zadržati nacionalne sustave za visokokvalificirane radnike usporedno sa sustavom plave karte EU-a, no Direktivom se osiguravaju jednaki uvjeti kako nositelji plave karte EU-a i njihove obitelji ne bi bili u nepovoljnijem položaju u odnosu na nositelje nacionalnih dozvola.

Osim toga, na razini EU donesen je niz drugih dokumenata koji su u Paktu naznačeni kao važni za učinkovito djelovanje Unije u području migracija, azila, integracije i upravljanja granicama, poput Ažuriranog akcijskog plana EU-a za borbu protiv krijumčarenja migranata za razdoblje 2021.–2025.,⁵ nove EU strategije dobrovoljnog povratka i reintegracije,⁶ te Strategije za potpuno funkcionalno i otporno schengensko područje.^{7, 8}

Od akata donesenih na razini EU, za RH su najvažniji Zaključci Vijeća EU o ispunjavanju nužnih uvjeta za potpunu primjenu schengenske pravne stečevine u Hrvatskoj od 9. prosinca 2021.,⁹ kojima su države članice jednoglasno potvrdile da je Hrvatska ispunila nužne uvjete za primjenu svih dijelova schengenske pravne stečevine.¹⁰ Schengenska evaluacija Hrvatske

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R2303&from=EN>

³ Stranica Agencije EU za azil dostupna je na <https://euaa.europa.eu/>

⁴ Direktiva (EU) Europskog parlamenta i Vijeća 2021/1883 od 20. listopada 2021. o uvjetima za ulazak i boravak državljana trećih zemalja u svrhu zapošljavanja visokokvalificiranih radnika te stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2009/50/EZ, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021L1883&from=EN>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0591&from=EN>

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0120&from=EN>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0277&from=EN>

⁸ Uz tzv. Strategiju o budućnosti Schengena, u 2021. godini Europska Komisija donijela je i Prijedlog Uredbe Vijeća o uspostavi i funkcioniranju mehanizma evaluacije i praćenja za provjeru primjene schengenske pravne stečevine i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1053/2013, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0278&from=EN>, te Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2016/399 o Zakoniku Unije o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0891&from=EN>

⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14883-2021-INIT/hr/pdf>

¹⁰ EMN: *Republika Hrvatska ispunila je uvjete za primjenu schengenske pravne stečevine*, dostupno na: <https://emn.gov.hr/vijesti/republika-hrvatska-ispunila-je-uvjete-za-primjenu-schengenske-pravne-stecevine/775>

trajala je od 2016. do 2020. godine. U Zaključcima je Vijeće istaknulo važnost daljnjeg jačanja schengenskog područja, što uključuje tekuće pregovore o učinkovitom mehanizmu evaluacije i praćenja. U cilju pristupanja Hrvatske schengenskom području, Hrvatska se poziva da nastavi dosljedno raditi na provedbi schengenske pravne stečevine i obveza povezanih s njome.¹¹ Ovi su Zaključci preduvjet za donošenje kasnije odluke Vijeća kojom se omogućuje ukidanje nadzora na hrvatskoj kopnenoj granici sa Slovenijom i Mađarskom te u zračnim i morskim lukama. Odobreni Zaključci ne prejudiciraju samu odluku Vijeća o potpunoj primjeni schengenske pravne stečevine koja se tek očekuje, i nakon koje će biti potrebno zatražiti i mišljenje Europskog parlamenta.

2.2. Novine u zakonodavstvu i trendovi u javnim politikama u Republici Hrvatskoj

Najznačajnija novina u zakonodavstvu RH u 2021. koja utječe i na područje azila i migracija svakako je stupanje na snagu 1. siječnja 2021. Zakona o strancima (dalje: ZoS) koji je donesen u 2020. godini.¹² Detaljniji pregled promjena u novom ZoS-u obrađen je u Nacionalnom izvještaju o hrvatskom sustavu azila u 2020. godini.¹³

Nadalje, tijekom 2021. godine pokrenut je postupak izrade Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti,¹⁴ koji bi prema Planu zakonodavnih aktivnosti Vlade Republike Hrvatske za 2022. godinu trebao biti upućen u proceduru Vlade RH u I. tromjesečju 2022. godine.¹⁵

U 2021. stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima¹⁶ kojim se, potaknuto nužnim i brzim promjenama koje su nastupile kao posljedica ograničenja i mjera uvedenih zbog pandemije virusa COVID-19, unaprjeđuje funkcionalizacija pravosudnog sustava širom upotrebom informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Izmjene i dopune odnose se, između ostalog, na način dostave tužbe i ostalih podnesaka u elektroničkom obliku, mogućnost da se ročište održi na daljinu uz korištenje odgovarajućih

¹¹ Zaključci Vijeća EU o ispunjavanju nužnih uvjeta za potpunu primjenu schengenske pravne stečevine u Hrvatskoj, t. 10

¹² Zakon o strancima (NN 133/2020), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_12_133_2520.html

¹³ Više na: <https://www.hpc.hr/2021/10/12/nacionalni-izvjestaj-o-sustavu-azila-za-2020-godinu/>

¹⁴ Podaci Ministarstva unutarnjih poslova, Uprave za imigraciju, državljanstvo i upravne poslove, UNHCR - dostava statističkih podataka za 2021. godinu, KLASA: 216-02/22-01/257 URBROJ: 511-01-212-22-1

¹⁵ Plan zakonodavnih aktivnosti Vlade RH za 2022. godinu, dostupno na: <https://zakonodavstvo.gov.hr/izvjesce-o-provedbi-savjetovanja-s-javnoscju-u-postupcima-donosjenja-zakona-drugih-propisa-i-akata-u-2020/usvojen-plan-zakonodavnih-aktivnosti-za-2022-godinu/478>

¹⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima (NN 110/2021), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_10_110_1929.html

audiovizualnih uređaja ili da se na taj način izvede pojedini dokaz, obveznike elektroničke komunikacije i sl.

Također, u 2021. donesen je Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o općem upravnom postupku¹⁷ koji će stupiti na snagu 1. siječnja 2022. godine. Najveći dio njegovih promjena također se odnosi na veću upotrebu informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

U odnosu na podzakonske akte, Vlada RH donijela je Uredbu o načinu izračuna i visini sredstava za uzdržavanje državljanina treće zemlje u Republici Hrvatskoj¹⁸ kojom se uređuje obveza državljanina trećih zemalja da u postupku odobrenja privremenog boravka i dugotrajnog boravišta moraju dokazati da posjeduju sredstva za uzdržavanje tijekom svog boravka.

U kolovozu 2021. je Vlada RH donijela novu Uredbu o viznom sustavu kojom se propisuje vizni sustav RH te visina sredstava potrebnih državljaninu treće zemlje za uzdržavanje tijekom kratkotrajnog boravka u RH i za povratak u državu iz koje je došao ili za putovanje u treću državu.¹⁹ Osim toga, također u kolovozu, donesena je i Uredba o tarifi upravnih pristojbi.²⁰

Uz to, u rujnu 2021. je stupio na snagu Pravilnik o polaganju ispita iz poznavanja hrvatskoga jezika i latiničnog pisma u postupku odobrenja dugotrajnog boravišta²¹, u listopadu Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju na temelju socio-ekonomskoga statusa²², a u prosincu 2021. godine, novi Pravilnik o postupanju prema državljanima trećih zemalja.²³

S ciljem zaštite svih tražitelja međunarodne zaštite od spolno i rodno uvjetovanog nasilja, Ministarstvo unutarnjih poslova (dalje: MUP) iniciralo je izradu Standardnog operativnog postupka za prevenciju i odgovor u slučaju seksualno i rodno uvjetovanog nasilja u prihvatilištima za tražitelje međunarodne zaštite u Republici Hrvatskoj (dalje: SOP). U cijeli proces izrade SOP-a su uz MUP i UNHCR, kao nositelje, iz nevladinog sektora bili uključeni i

¹⁷ Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o općem upravnom postupku (NN 110/2021), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_110_1930.html

¹⁸ Uredba o načinu izračuna i visini sredstava za uzdržavanje državljanina treće zemlje u Republici Hrvatskoj (NN 14/2021), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_14_273.html

¹⁹ Uredba o viznom sustavu (NN 92/2021), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_08_92_1661.html

²⁰ Uredba o tarifi upravnih pristojbi (92/2021), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_08_92_1662.html

²¹ Pravilnik o polaganju ispita iz poznavanja hrvatskoga jezika i latiničnog pisma u postupku odobrenja dugotrajnog boravišta (NN 100/2021), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_100_1800.html

²² Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju na temelju socio-ekonomskoga statusa (NN 106/2021), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_106_1861.html

²³ Pravilnik o postupanju prema državljanima trećih zemalja (NN 136/2021), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_12_136_2244.html

Međunarodna organizacija za migracije (dalje: IOM), Liječnici svijeta (Médecins du Monde, dalje: MdM), Hrvatski crveni križ (dalje: HCK), Hrvatski pravni centar (dalje: HPC), Isusovačka služba za izbjeglice – Hrvatska (dalje: JRS) i Društvo za psihološku pomoć.

Svrha SOP-a koji sadrži postupanja, uloge i odgovornosti svih aktera uključenih u prevenciju i zaštitu od seksualno i rodno uvjetovanog nasilja te koji se primjenjuje u skladu s postojećim nacionalnim protokolima, je uspostava jasnog i učinkovitog sustava upućivanja tražitelja koji su doživjeli seksualno i rodno uvjetovano nasilje prema nacionalnom mehanizmu.

SOP je stupio na snagu 22. ožujka 2021. godine, te su tijekom 2021.g. održana tri sastanka Koordinacijske skupine za seksualno i rodno uvjetovano nasilje.

3. INSTITUCIONALNI KAPACITETI

Unutarnje ustrojstvo MUP-a kao glavnog tijela državne uprave za provedbu azilne politike u RH nije se mijenjalo tijekom 2021. godine te je organizacijska struktura, u dijelu koji se tiče provedbe poslova vezano za sustav azila, ostala ista.²⁴ Prema podacima MUP-a²⁵ u 2021. godini zaposleno je 8 novih djelatnika u Službi za međunarodnu zaštitu te je početkom 2022. godine objavljen novi natječaj za još 3 radna mjesta u Odjelu za postupak međunarodne zaštite. Dvoje novih djelatnika zaposleno je i u Odjelu za dublinski postupak.

Što se tiče jačanja kapaciteta, s obzirom na nove djelatnike zaposlene u Odjelu za postupak međunarodne zaštite izrađen je interni hodogram za voditelje postupka koji na jednom mjestu sadrži sve procedure koje se odnose na vođenje upravnog postupka u predmetima odobrenja međunarodne zaštite. Službenici Službe za prihvata i smještaj te Službe za međunarodnu zaštitu tijekom 2021. sudjelovali su na preko 50 seminara, konferencija, webinarima, predavanjima i edukativnim radionicama.

Službenici Službe za prihvata i smještaj tražitelja u čijoj je nadležnosti vođenje prihvatilišta za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu i Kutini, kontinuirano se usavršavaju u području prihvatila i smještaja s posebnim naglaskom na prihvata osoba s posebnim prihvatnim i postupovnim jamstvima.

²⁴ Vidi više u: "Nacionalnom izvještaju o hrvatskom sustavu azila u 2020. godini", dostupno na: <https://www.hpc.hr/2021/10/12/nacionalni-izvjestaj-o-sustavu-azila-za-2020-godinu/>

²⁵ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

4. AZIL U ZAKONODAVSTVU I PRAKSI: PRISTUP SUSTAVU AZILA I UTVRĐIVANJE STATUSA

4.1. Pristup sustavu azila

4.1.2. Pristup teritoriju i sustavu azila

Kao i prethodnih godina i 2021. godina bila je obilježena problemima u pristupu teritoriju i sustavu međunarodne zaštite, te prisilnim vraćanjima u susjedne zemlje (tzv. push backs). Tijekom cijele godine i nadalje se kontinuirano izvještavalo o problemima u pristupu sustavu međunarodne zaštite, kao i o nasilnom policijskom postupanju prema migrantima. O navedenim praksama izvještavale su, između ostalih sljedeće organizacije: Dansko Vijeće za izbjeglice, Border Violence Monitoring Network²⁶, Are You Serious? (dalje: AYS), Inicijativa Dobrodošli, Centar za mirovne studije (dalje: CMS), Inicijativa PRAB²⁷.

Prema podacima Danskog vijeća za izbjeglice²⁸ 9114 osoba prijavilo im je da su tijekom 2021. prisilno vraćene iz Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu (dalje: BiH) od kojih je jedan broj prijavio lančano protjerivanje, dok je prema podacima UNHCR ureda u Srbiji²⁹ 928 osoba prijavilo push back-ove iz Hrvatske u Srbiju.

²⁶ Više na: <https://www.borderviolence.eu/category/monthly-report/>

²⁷ Inicijativa PRAB (Protecting Rights at Borders), izvještaj dostupan na: https://drc.ngo/media/mnglzsro/prab-report-january-may-2021-_final_10052021.pdf

²⁸ Dansko Vijeće za izbjeglice:

https://drc.ngo/media/2kuf5ghi/border_monitoring_monthly_snapshot_jan_feb2021_final.pdf,

https://drc.ngo/media/pfabcc2a/2021_03_drc-bih_border-monitoring-factsheet.pdf,

https://drc.ngo/media/oldknqob/2021_04_drc-bih_border-monitoring-factsheet.pdf,

https://drc.ngo/media/hxyf2m/2021_05_drc-bih_border-monitoring-factsheet.pdf,

https://drc.ngo/media/sajpeehi/2021_06_drc-bih_border-monitoring-factsheet.pdf,

https://drc.ngo/media/grcis2nx/2021_07_drc-bih_border-monitoring-factsheet.pdf,

https://drc.ngo/media/g1hh44vs/2021_08_drc-bih_border-monitoring-factsheet.pdf,

https://drc.ngo/media/goyfsmfv/2021_09_drc-bih_border-monitoring-factsheet.pdf,

https://drc.ngo/media/t0rnyatz/2021_10_drc-bih_border-monitoring-factsheet.pdf,

https://drc.ngo/media/5u5ntmlz/2021_11_drc-bih_border-monitoring-factsheet.pdf,

https://drc.ngo/media/gouniyvr/2021_12_drc_bih_border-monitoring-factsheet.pdf

²⁹ UNHCR, Srbija- Snapshots Siječanj- Prosinac 2021., dostupno na: https://data2.unhcr.org/en/search?country=722&text=snapshot&type%5B%5D=link&type%5B%5D=news&type%5B%5D=highlight&type%5B%5D=document&type%5B%5D=needs_assessment&type%5B%5D=dataviz&partner=&working_group=§or=&date_from=01-01-2021&date_to=31-01-2022&uploader=&country_json=%7B%22%22%3A%22%22%7D§or_json=%7B%22%22%3A%22%22%7D&apply=

Na hitno djelovanje kako bi se prekinula nasilna prisilna vraćanja i kolektivna protjerivanja migranata, tražitelja međunarodne zaštite i izbjeglica, uključujući djecu, duž hrvatske granice s BiH pozvali su u 2021. i Ujedinjeni narodi u BiH.³⁰

U srpnju 2021, Hrvatsku je posjetila pomoćnica Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice Gillian Triggs koja se između ostalog susrela s ministrom vanjskih i europskih poslova, te državnom tajnicom Ministarstva unutarnjih poslova kako bi razgovarali i o izazovima u pristupu teritoriju naglasivši pritom kako je bitno da osobe u mješovitim migracijskim kretanjima koji pokušavaju ući na teritorij na neregularan način, a kojima je možda potrebna međunarodna zaštita, mogu pristupiti postupku međunarodne zaštite kako bi se razmotrili njihovi zahtjevi.³¹ U razgovoru za HINU istakla je da postoje dojave o nasilnom postupanju nekih graničnih policajaca prema izbjeglicama i migrantima na hrvatskoj granici, ali i pozdravila odluku o uspostavi neovisnog nacionalnog mehanizma za nadzor stanja na granici.³²

Nakon što je u kolovozu 2020., Europski odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (dalje: CPT) obavio petodnevnu *ad hoc* posjetu RH³³ kako bi ispitao postupanje prema migrantima koji pokušavaju ući u RH³⁴ izvješće³⁵ o posjetu objavljeno je u prosincu 2021. godine. Prema izvješću prvi put tijekom posjeta Hrvatskoj, došlo je do poteškoća u suradnji. Tako se u izvještaju navodi da je CPT delegaciji dostavljen nepotpun popis objekata u kojima se strani državljani mogu lišiti slobode, policijski službenici u objektima koje je posjetilo izaslanstvo CPT-a bili su slabo informirani o mandatu CPT-a, a posebno u pogledu prava na pristup dokumentaciji koja sadrži informacije relevantne za CPT-ov mandat. U izvješću se navodi da je delegacija CPT-a posjetila tri privremena prihvatna

³⁰ UN u Bosni i Hercegovini zabrinut zbog nasilnih push back-ova migranata, tražitelja azila i izbjeglica, dostupno na: <https://reliefweb.int/report/bosnia-and-herzegovina/un-bosnia-and-herzegovina-concerned-violent-pushback-migrants-asylum>

³¹ UNHCR: Pomoćnica Visokog povjerenika UNHCR-a za zaštitu završila posjet Hrvatskoj, istaknuvši važnost solidarnosti i rješenja za izbjeglice i osobe bez državljanstva, dostupno na: <https://www.unhcr.org/hr/12985-unhcrs-assistant-high-commissioner-for-protection-concludes-visit-to-croatia-emphasizes-the-importance-of-solidarity-and-solutions-for-refugees-and-stateless-people.html>

³² Telegram: UN-ova dužnosnica: 'Puno je vjerodostojnih dojava o nasilju hrvatske policije na granici', dostupno na: <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/un-ova-duznosnica-puno-je-vjerodostojnih-dojava-o-nasilju-hrvatske-policije-na-granici/>

³³ Vijeće Europe, Europski odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-carries-out-rapid-reaction-visit-to-croatia-to-examine-treatment-of-migrants>

³⁴ Vidi više u: "Nacionalnom izvještaju o hrvatskom sustavu azila u 2020.godini", dostupno na: <https://www.hpc.hr/2021/10/12/nacionalni-izvjestaj-o-sustavu-azila-za-2020-godinu/>

³⁵ Vijeće Europe, Izvješće hrvatskoj Vladi o posjeti Hrvatskoj od 10. do 14. kolovoza 2020. Europskog odbora za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, dostupno na: <https://rm.coe.int/1680a4c199>

centra kojima upravlja IOM kao i niz „neformalnih“ naselja na području Unsko-sanskog kantona BiH gdje su članovi delegacije razgovarali s velikim brojem osoba koje su izjavile da su bile vraćene iz Hrvatske i fizički zlostavljane od strane hrvatskih policijskih službenika, navodeći između ostalog šamaranje, udarce nogama, palicama i drugim tvrdim predmetima u različite dijelove tijela. Optužbe su se uglavnom odnosile na pripadnike granične policije ili interventne policajce te, u manjoj mjeri, na pripadnike specijalne policije. U značajnom broju slučajeva intervjuirane osobe pokazale su ozljede na svojim tijelima za koje su dvojica doktora sudske medicine koji su bili u delegaciji procijenila da su u skladu s njihovim navodima o zlostavljanju. CPT je također iskazao zabrinutost i u odnosu na uvjete prijevoza migranata od mjesta lišenja slobode do granice s BiH. U izvještaju se navodi i da je delegacija primila niz optužbi da hrvatska policija ne zaprima namjere za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu te da nije pružila hitnu medicinsku pomoć ranjivim osobama kao primjerice obitelji s djecom i ženama.

Na izvještaj je reagirao MUP³⁶ navodeći da nisu dali suglasnost za objavu izvješća, te da je odluka o objavi izvještaja donesena jednostrano od strane CPT-a. U svojoj reakciji MUP navodi da je CPT izvještaj temeljio na neprovjerljivim informacijama iz BiH te da je prekoračio svoje ovlasti. MUP također navodi da je očitovanja na Preliminarno izvješće te Završno izvješće CPT-a, dostavilo u listopadu i studenom 2020. godine, argumentirajući neosnovanost velike većine navoda, međutim da CPT argumente kao i predložene dokaze i dostavljenu dokumentaciju, nije uvažilo niti objavilo.

Sljedeća periodička posjeta CPT-a Hrvatskoj planirana je za 2022. godinu.³⁷

Organizacije civilnog društva navode da su i u 2021. godini bile izložene pritiscima vezane za svoje djelovanje u ovom području. Tako AYS³⁸ navodi da je Visoki prekršajni sud donio presudu u predmetu protiv njihovog volontera zbog pomaganja u ilegalnom prelasku granice afganistanskoj obitelji uz izrečenu novčanu kaznu u iznosu od 60.000,00 kuna iako je prema navodima AYS sud priznao da je obitelj već bila u Hrvatskoj kada se obratila AYS kao i da navedeni volonter nikada nije imao izravno kontakt s navedenom obitelji, što je na sudu prema AYS i dokazano.

³⁶ MUP RH: *Reagiranje na jednostranu objavu Izvješća CPT-a*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/vijesti-8/reagiranje-na-jednostranu-objavu-izvjesca-cpt-a/287399>

³⁷ Vijeće Europe, *Odbor Vijeća Europe protiv mučenja najavljuje periodičke posjete osam zemalja u 2022. godini*, 29 srpanj 2021., dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-announces-periodic-visits-to-eight-countries-in-2022>

³⁸ Informacije zaprimljene od AYS, 7. veljače 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

U lipnju 2021. godini osnovan je nezavisni mehanizam nadzora postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite (dalje: NMN). Sporazum o suradnji u provedbi nadzora potpisan je između MUP-a s jedne strane te Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, Akademije pravnih znanosti Hrvatske, Centra za kulturu dijaloga (dalje: CKD), HCK-a i prof. dr. sc. Iris Goldner Lang s druge strane.

Aktivnosti NMN provode se u postajama granične policije na granici s BiH, Crnom Gorom i Srbijom te u prihvatnim centrima za strance, a obuhvaćaju promatranje postupanja policijskih službenika prema migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite u provedbi propisa koji reguliraju nadzor državne granice i pružanje međunarodne zaštite i uvid u pravomoćno okončane spise po podnesenim pritužbama na navodno nezakonito postupanje prema iregularnim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite i uvid u aktivnosti i izvješća Ravnateljstva policije glede navodnog nezakonitog postupanja prema navedenim kategorijama osoba.

U prosincu 2021. NMN je objavio svoje prvo polugodišnje izvješće³⁹ koje obuhvaća razdoblje od lipnja do prosinca 2021. U odnosu na utvrđene nepravilnosti u postupanju policijskih službenika, u izvještaju se navodi da je NMN „*kroz nadzor utvrdio da policija provodi dopuštena odvratanja po čl. 13. Zakonika o schengenskim granicama iako ih ne bilježi, a u minski sumnjivim područjima u izoliranim slučajevima i nedopuštena odvratanja.*“ Nadalje se u izvještaju između ostalog navodi da su zabilježena „*nezakonita postupanja pripadnika hrvatske policije prema migrantima (npr. upotreba sile) s ciljem prisilnog povrata izvan granica dopuštenih pozitivnim propisima i međunarodnim pravom.*“

4.1.3. Postupci pred sudovima i drugim tijelima

U ožujku 2021. Ustavni sud donio je odluku kojom je usvojio ustavne tužbe i ukinuo presude Visokog upravnog suda Republike Hrvatske i presude Upravnog suda u Osijeku u predmetima afganistanske obitelji čije je zahtjeve za međunarodnu zaštitu MUP odbacio primjenom instituta sigurne treće zemlje.⁴⁰ Rješavajući u navedenom predmetu Ustavni sud je naveo da su se MUP i upravni sudovi „*kod ocjene stanja u Srbiji ograničili na normativni okvir*

³⁹ 1. Polugodišnje izvješće nezavisnog mehanizma nadzora postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite, Lipanj-Prosinac 2021., dostupno na: <https://www.hck.hr/UserDocsImages/dokumenti/Azil,%20migracije,%20trgovanje%20ljudima/1.%20polugodisnje%20izvjesce%20Nezavisnog%20mehanizma%20nadzora%20s%20prilogom%2005.12.2021.pdf?vel=1564370>

⁴⁰ Ustavni sud, Odluka: U-III-4865/2018 U-III-837/2019 U-III-926/2019, 4. ožujak 2021., dostupno na: [https://sljeme.usud.hr/Usud/Praksaw.nsf/C12570D30061CE54C125868F002CFA0E/\\$FILE/U-III-4865-2018%20i%20dr.pdf](https://sljeme.usud.hr/Usud/Praksaw.nsf/C12570D30061CE54C125868F002CFA0E/$FILE/U-III-4865-2018%20i%20dr.pdf)

i brojeve odobrenih zahtjeva za azil i međunarodnu zaštitu, bez da su provjerili relevantna izvješća ... kakvo je stvarno postupanje s osobama koje se vraćaju iz Hrvatske u Srbiju te prijeti li im automatski refoulement.“ Ustavni sud je prihvatio navode podnositelja da u provedenom upravnom i upravnosudskom postupku nije s dostatnom izvjesnošću utvrđeno da je Republika Srbija sigurna europska treća zemlja te da Hrvatska nije izvršila svoje proceduralne obveze iz čl 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: EKLJP) vezano uz njihov povratak u Srbiju. Predmeti su vraćeni na ponovni postupak i odlučivanje Upravnom sudu u Osijeku.

U studenom 2021., Europski sud za ljudska prava (dalje: ESLJP) donio je presudu u predmetu M.H. i drugi protiv Hrvatske.⁴¹ U travnju 2022. odbor od pet sudaca velikog vijeća Europskog suda za ljudska prava odbio je zahtjev Republike Hrvatske za podnošenje predmeta velikom vijeću. Time je presuda postala konačna. U navedenom predmetu podnositelji su prigovarali da tijela Republike Hrvatske nisu provela učinkovitu istragu vezano uz smrt njihove šestogodišnje kćeri (pozitivna obveza temeljem čl. 2. EKLJP), da je njihov smještaj u Tranzitnom centru za strance u Tovarniku, koji je zatvorenog tipa, predstavljao mučenje i ponižavajuće postupanje prema njima, posebice imajući u vidu duljinu trajanja takvog smještaja i brojnost maloljetne djece (čl. 3. EKLJP), da im nije bilo moguće učinkovito osporavati takvo ograničenje slobode (čl. 5. EKLJP) te da su prilikom prvog pokušaja ilegalnog ulaska u Hrvatsku (u noći 21. studenog 2017. g.) kolektivno protjerani iz Hrvatske protivno zabrani iz čl. 4. Protokola br. 4 uz EKLJP. Posebno, podnositelji su se žalili i na činjenicu da im nije bio odmah omogućen kontakt s izabranom odvjetnicom zbog čega su onemogućeni u pravodobnom podnošenju zahtjeva ESLJP sukladno čl. 34. EKLJP. ESLJP je utvrdio kako je Hrvatska povrijedila svoju pozitivnu obvezu iz čl. 2. EKLJP da provede učinkovitu istragu. U odnosu na prigovore podnositelja vezano za njihov smještaj u Tranzitnom centru za strance u Tovarniku, ESLJP je utvrdio kako je s obzirom na činjenicu da se radilo o smještaju većeg broja maloljetne djece, da je smještaj trajao gotovo tri mjeseca te da se radilo o smještaju zatvorenog tipa koji se može izjednačiti sa detencijom, Hrvatska postupala protivno zabrani mučenja i ponižavajućeg postupanja i time povrijedila čl. 3. EKLJP u odnosu na malodobne podnositelje zahtjeva. U odnosu na punoljetne podnositelje zahtjeva ESLJP nije utvrdio povredu konvencijskih prava. U pogledu prigovora podnositelja zahtjeva koji se odnosi na

⁴¹ ESLJP: Presuda u u predmetu M.H. i drugi protiv Hrvatske , dostupna na engleskom jeziku na: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-213213%22}>; i na hrvatskom jeziku na: <https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Presude%20i%20odluke//M.H.%20prijevod%20presude.pdf>

mogućnost učinkovitog osporavanja rješenja nadležnih tijela kojima im je bila ograničena sloboda kretanja, ESLJP je utvrdio da je došlo do povrede čl. 5. EKLJP zbog dugotrajnosti trajanja postupka pred upravnim sudovima u predmetima koji su se odnosili na zahtjev podnositelja zahtjeva za azil i preispitivanje zakonitosti njihovog stavljanja u smještaj zatvorenog tipa, za koje vrijeme su podnositelji zahtjeva cijelo vrijeme bili zatvoreni u takvom smještaju i za koje vrijeme im je bila ograničena sloboda kretanja.

Što se tiče podnositeljevih prigovora da su kolektivno protjerani protivno zabrani iz čl. 4. Protokola br.4. uz EKLJP, ESLJP je smatrao da su podnositelji koji su ilegalno pokušali ući na teritorij Republike Hrvatske u noći 21. studenog 2017. godine bili protjerani suprotno toj zabrani. ESLJP s obzirom na činjenice predmeta nije uvjeren da su podnositelji imali stvarnu i realnu mogućnost u to vrijeme ući u Hrvatsku na legalnom graničnom prijelazu i zatražiti međunarodnu zaštitu imajući u vidu činjenicu da sa sobom nisu imali nikakve dokumente. Prema ESLJP, Hrvatska nije dovoljno čvrsto dokazala da je takva mogućnost stvarno postojala niti da bi bilo kakav postupak zaštite prava podnositelja bio proveden na graničnom prijelazu. Zaključno, ELJSP je utvrdio povredu čl. 34. EKLJP jer Hrvatska nije dopustila nesmetani kontakt između podnositelja i njihove izabrane odvjetnice odmah po njihovom ulasku u Hrvatsku 2018. godine. Za navedene povrede ESLJP je svim podnositeljima ukupno dosudio 40.000,00 EUR na ime nematerijalne štete zbog povrede EKLJP i 16.700,00 EUR na ime troškova postupka.⁴²

Tijekom 2021. pokrenut je još jedan postupak u predmetu Y.K. protiv Hrvatske⁴³ pred ESLJP-om. Podnositelj zahtjeva je turski državljanin kurdske nacionalnosti koji navodi da je zbog svog političkog aktivizma više puta mučen i procesuiran u Turskoj, od kuda je 2019. i pobjegao te je u veljači 2021. ušao u Hrvatsku te je odmah uhićen i smješten u centar za strance. Tamo je u više navrata pokušavao zatražiti azil, ali su se službenici svaki put oglušili o njegov zahtjev. Također, između ostalog navodi da su vlasti njegovom odvjetniku uskratile mogućnost da ga posjeti u centru. Podnositelj zahtjeva prigovara da ponovljena odbijanja hrvatskih vlasti da mu se omogući traženje međunarodne zaštite predstavljaju kršenje postupovnih obveza prema čl. 3. EKLJP, da osjećaj tjeskobe i nesigurnosti u vezi s njegovom pravnom situacijom, uzrokovan ignoriranjem njegova zahtjeva za međunarodnom zaštitom i sprječavanjem kontakta između njega i njegovog odvjetnika, predstavlja ponižavajuće

⁴² Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava: *Nova presuda - M.H. i drugi protiv Hrvatske*, dostupno na: <https://uredzastupnika.gov.hr/vijesti/nova-presuda-m-h-i-drugi-protiv-hrvatske/753>

⁴³ ESLJP, Zahtjev br. 38776/21, Y.K. protiv Hrvatske, dostupno na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:%2238776/21%22,%22itemid%22:%22001-214590%22}>

postupanje koje je u suprotnosti s čl. 3. EKLJP. Također je prigovorio da prema čl. 13., a u vezi s čl. 3. EKLJP, nije mogao osporiti svoje udaljenje iz Hrvatske, jer njegov odvjetnik nije mogao dobiti rješenje o protjerivanju, kao i da upravni spor protiv takve odluke nema automatskog suspenzivnog učinka, te naposljetku prigovara da postupci hrvatskih vlasti usmjereni na sprječavanje kontakta između njega i njegovog odvjetnika predstavljaju kršenje čl. 34. EKLJP.

CMS je u 2021. podnio dvije kaznene prijave. Prema podacima CMS-a u srpnju je podnesena kaznena prijava zbog teškog nasilja i ozbiljnog prekoračenja ovlasti policijskih službenika pri zaprimanju namjera za traženje međunarodne zaštite četveročlane obitelji. U kolovozu je podnesena kaznena prijava zbog nezakonitog protjerivanja šesteročlane obitelji iz Afganistana, uključujući trudnicu u četvrtom mjesecu trudnoće i njezinih četvero djece. Nakon što im je u bolnici pružena pomoć, policijski službenici oglušili su se na njihovo traženje međunarodne zaštite, odveli ih u kombi nakon čega su ih policijski službenici odveli u blizinu BIH i nezakonito protjerali pritom im oduzevši mobilni telefon.⁴⁴

4.1.4. Namjere i zahtjevi za traženjem međunarodne zaštite

Prema podacima MUP-a,⁴⁵ u 2021. ukupno je 3.039 osoba izrazilo namjeru za podnošenjem zahtjeva za međunarodnu zaštitu (1.833 osoba muškog i 1.206 ženskog spola).⁴⁶ Riječ je o značajnom povećanju od 2020. godine kada je namjeru izrazilo 1.932 osoba.⁴⁷ Najveći broj osoba koje su izrazile namjeru podrijetlom je iz Afganistana (1.849), Turske (246), Iraka (225), Irana (190). Pakistana (106). Sirije (84), Bangladeša (69), te Kube (56).

Najveći broj namjera izražen je u policijskim upravama/policijskim postajama (1.693), potom u postajama granične policije (1.316), u Prihvatnom centru za strance (25), te u Prihvatilištu za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu (5). Od policijskih uprava/postaja (dalje: PU ili PP), najviše namjera izraženo je u PP Gvozd (365), PP Glina (176), VI PP Novi Zagreb (122) te u PU Splitsko-dalmatinskoj (109). Od postaja granične policije (dalje: PGP),

⁴⁴ Informacije zaprimljene od CMS-a, 10. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁴⁵ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁴⁶ MUP RH: Statistički pokazatelji tražitelja međunarodne zaštite za 2021. godinu, dostupno na: https://mup.gov.hr/UserDocImages/statistika/2021/Medjunarodna_zastita/Statisticki-pokazatelji-trazitelja-medjunarodne-zastite-do-31-12-2021.pdf

⁴⁷ MUP RH: Statistički pokazatelji tražitelja međunarodne zaštite za 2020. godinu, https://mup.gov.hr/UserDocImages/statistika/2021/Medjunarodna_zastita/Medjunarodna_zastita_4kvartal2020.pdf

najviše namjera izraženo je u PGP Cetingrad (669), PGP Slavonski Brod (376) te u PGP Stara Gradiška (116).⁴⁸ Podaci o broju podnesenih zahtjeva za međunarodnu zaštitu u 2021. godini nisu javno dostupni.

Među tražiteljima međunarodne zaštite, u 2021. namjeru je izrazilo i 195 djece bez pratnje⁴⁹ što je mali porast u odnosu na 2020. kada je u sustav azila ušlo 186 djece bez pratnje⁵⁰. U 2021., namjeru je iskazalo 34-ero djece bez pratnje u dobi do 13 godina (28 muškog i 6 ženskog spola). U dobnoj skupini 14-15 godina, ukupno je 45-ero djece (40 muškog i 5 ženskog spola), te u dobnoj skupini 16-17 godina 116 djece (106 muškog i 10 ženskog spola) iskazalo namjeru za traženjem međunarodne zaštite.⁵¹

Zahtjeve je prema podacima MUP-a u 2021. podnijelo ukupno 151 djece bez pratnje. Razlika u broju namjera i zahtjeva ukazuje da je trend napuštanja Hrvatske, prisutan i kod ove ranjive kategorije tražitelja.

4.1.5. Dublinski postupak

Od 1. lipnja 2021. godine ponovno su uspostavljeni ulazni i izlazni transferi u okviru tzv. dublinskog postupka, čija je provedba u prethodnom razdoblju bila obustavljena zbog pandemije COVID-19 virusa.⁵²

Prema podacima MUP-a,⁵³ tijekom 2021. Hrvatska je zaprimila 3.259 ulaznih zahtjeva za prihvata prema sljedećim kategorijama: 1958 zahtjeva za ponovnim preuzimanjem, 593 zahtjeva za preuzimanjem odgovornosti, 489 zahtjeva za informacijama, 162 zahtjeva za preispitivanjem zahtjeva za ponovnim preuzimanjem i 57 zahtjeva za preispitivanjem zahtjeva za preuzimanjem odgovornosti. Najviše ulaznih zahtjeva za prihvata došlo je od Njemačke (994), Slovenije (972), Francuske (436), Austrije (298), Švicarske (202), Belgije (136), Italije (88) i Nizozemske (66).

⁴⁸ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁴⁹ MUP RH: Statistički pokazatelji tražitelja međunarodne zaštite za 2021. godinu

⁵⁰ MUP RH: Statistički pokazatelji tražitelja međunarodne zaštite za 2020. godinu

⁵¹ MUP RH: Statistički pokazatelji tražitelja međunarodne zaštite za 2021. godinu

⁵² EMN bilten broj 35, za razdoblje 1.4.-30.6.2021., dostupno na: https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/en?file=2021-09/00_eu_emn_35th_bulletin_final_en.pdf

⁵³ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

Najčešći kriterij korišten kod ulaznih zahtjeva bio je čl. 18. st. 1 t. b) Uredbe . (604/2013) o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu (dalje: Dublinska uredba).⁵⁴

Tijekom 2021. godine izvršen je ulazni transfer za ukupno 54 osobe iz sljedećih država članica: Njemačka (28), Švicarska (14), Austrija (7), te po jedan (1) iz Belgije, Finske, Norveške, Rumunjske i Slovenije, pri čemu je najviše bilo državljana Afganistana (33) i Iraka (6), po 3 državljana Sirije i Turske, po 2 državljana Maroka i Irana, te po jedan državljanin Alžira i Etiopije, a 3 osobe su bile bez državljanstva.⁵⁵

Što se tiče izlaznih zahtjeva, tijekom 2021. Hrvatska je podnijela 1311 izlaznih zahtjeva prema Dublinskoj uredbi prema sljedećim kategorijama: 944 zahtjeva za ponovnim preuzimanjem, 194 zahtjeva za preuzimanjem odgovornosti, 145 zahtjeva za informacijama, 17 zahtjeva za preispitivanjem zahtjeva za ponovnim preuzimanjem i 11 zahtjeva za preispitivanjem zahtjeva za preuzimanjem odgovornosti). Najviše izlaznih zahtjeva Hrvatska je uputila Grčkoj (1045), Njemačkoj (88), Bugarskoj (49), Sloveniji (19), Rumunjskoj (18), Francuskoj (12), te Švedskoj (10).

RH je provela izlazni transfer putem dublinskog postupka za 3 osobe, i to po jednog državljana Afganistana, Nigerije i Sirije, transferiravši po jednu osobu u Belgiju, Rumunjsku i Sloveniju. Najčešći kriterij i kod izlaznih zahtjeva bio je čl. 18. st. 1 t. b) Dublinske uredbe.

U 2021. godini Visoki upravni sud odlučivao je u 2 slučaja o žalbi protiv odluka upravnih sudova u kojima je utvrđena odgovornost druge države članice Europskog gospodarskog prostora (dalje: EGP) za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu, te su u oba slučaja žalbe odbijene.⁵⁶

4.2. Ograničenje slobode kretanja

Prema podacima MUP-a⁵⁷, tijekom 2021., Prihvatište za tražitelje međunarodne zaštite (dalje: Prihvatište) u Zagrebu donijelo je 27 rješenja o ograničenju slobode kretanja od čega kretanje bilo ograničeno mjerom zabrane kretanja izvan Prihvatišta za 7 tražitelja,

⁵⁴ Uredba (EU) br. 604/2013 od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju kriterija i mehanizama za određivanje države članice odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu koji je u jednoj od država članica podnio državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva (preinaka), OJ L 180, 29.6.2013, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=celex:32013R0604>

⁵⁵ MUP RH: Statistički pokazatelji tražitelja međunarodne zaštite za 2021. godinu

⁵⁶ Informacije zaprimljene od Visokog upravnog suda, 14. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁵⁷ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

osobnim pristupanjem u Prihvatilište u određeno vrijeme za 6 tražitelja te davanjem u polog Prihvatilištu putnih isprava i karata za jednog tražitelja, a za 13 tražitelja mjerom smještaja u Prihvatni centar za strance. Prosječno trajanje ograničenja slobode kretanja u Prihvatnom centru za strance temeljem rješenja koje je donijelo Prihvatilište u Zagrebu bilo je 3 mjeseca. Što se tiče strukture tražitelja kojima je kretanje ograničeno smještajem u Prihvatni centar za strance, u navedenih 13 slučajeva radilo se o punoljetnim muškim osobama koji su državljani Turske (11), Alžira (1) te Indije (1). Što se tiče zakonske osnove za smještaj u Prihvatni centar za strance za 10 tražitelja kretanje je ograničeno temeljem čl. 54. st. 2. t. 4. (sprječavanje zloupotrebe postupka), a za troje temeljem čl. 54. st. 2. t. 3. ZMPZ-a (zaštita nacionalne sigurnosti ili javnog poretka Republike Hrvatske). Podaci o rješenjima o ograničenju slobode koje su donijele policijske uprave ili postaje nisu dostavljeni, pa nije moguće izvesti zaključak ukupnom broju tražitelja je u 2021. godini ograničena sloboda kretanja, uključujući i smještajem u Prihvatni centar za strance. Prema podacima MUP-a tijekom 2021. nije bilo ograničenja kretanja smještajem u Tranzitne prihvatne centre za strance u Trilju i Tovarniku, niti su u Prihvatni centar za strance (kao niti u Tranzitne prihvatne centre) bila smještena djeca (s ili bez pratnje), kao ni tražitelji s posebnim prihvatnim potrebama.

Prema ZMPZ-u, strancu u transferu može se ograničiti sloboda kretanja samo radi osiguranja provedbe primopredaje drugoj državi članici EGP-a, ako se ocijeni da postoji rizik od bijega.⁵⁸ U 2021. ta je mogućnost iskorištena samo u jednom slučaju te je osobi ograničeno kretanje smještajem u Prihvatni centar za strance.

Sudsku kontrolu odluka o ograničenju slobode kretanja tražitelja i stranaca u transferu provode upravni sudovi. U 2021. godini Upravni sud u Zagrebu donio je 15 odluka u postupcima ograničenja slobode kretanja, s time da je 8 tužbi odbijeno, 2 usvojene, 1 usvojena i vraćena na ponovni postupak, 3 djelomično usvojene, dok je u 1 slučaju postupak obustavljen. Prosječno trajanje tih postupaka iznosilo je 43 dana.⁵⁹ Prema informacijama koje je Upravni sud u Zagrebu dostavio početkom 2021. godine aplikacija sudske pisarnice ne evidentira broj slučajeva u kojima je ograničena sloboda kretanja nekom drugom mjerom, a ne smještajem u Prihvatni centar za strance pa nije moguće izvesti zaključak jesu li se predmetni slučajevi odnosili na smještaj u Prihvatni centar za strance ili neku drugu blažu mjeru.⁶⁰ Pred ostalim upravnim sudovima, kao ni pred Visokim upravnim sudom, tijekom 2021. godine nisu

⁵⁸ Čl. 54. st. 3 Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (NN 70/15, 127/17)

⁵⁹ Informacije zaprimljene od Upravnog suda u Zagrebu 31. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁶⁰ Informacije zaprimljene od Upravnog suda u Zagrebu 31. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

vođeni upravni sporovi u predmetima ograničenja slobode kretanja tražitelja i stranaca u transferu.

Tijekom 2021. HCK je uz podršku UNHCR-a pružao psihosocijalnu podršku osobama kojima je ograničena sloboda kretanja smještajem u prihvatnim centrima za strance. Održane su dvije radionice za policijske službenike koji rade u prihvatnim centrima o identifikaciji ranjivih skupina, pristupu sustavu azila i međunarodnim standardima vezano za detenciju.

4.3 Utvrđivanje statusa

Tijekom 2021. MUP odobrio 68 azila⁶¹, ali je također i prestala supsidijarna zaštita za 1 državljanina Gruzije temeljem čl. 49.st. 2. ZMPZ-a⁶², dok je međunarodna zaštita poništena za 4 osobe.

U 2021. godini evidentirano je ukupno 57 tražitelja međunarodne zaštite čiji zahtjevi su obrađeni u ubrzanom postupku (Maroko - 24, Tunis - 17, Alžir - 10, Bosna i Hercegovina -2, Albanija-1, Kosovo -1, Turska-1, Ujedinjeni Arapski Emirati -1).

Slučajevi u kojima je MUP zahtjeve odbacio prema razlozima nedopuštenosti su slijedeći: za 4 tražitelja odluke su donesene temeljem čl. 41. st. 2. ZUP-a (nepostojanje zakonskih pretpostavki za pokretanje postupka), za 105 tražitelja temeljem čl. 43. st. 1. t. 1. ZMPZ (odobrena međunarodna zaštita u drugoj državi članici EGP-a), za 82 tražitelja temeljem čl. 43. st. 1. t. 5. ZMPZ (utvrđena odgovornost druge države članice EGP-a za razmatranje zahtjeva), za 1 tražitelja temeljem čl. 43. st. 1. t. 6. ZMPZ (zahtjev podnio državljanin države članice EU) te za 28 tražitelja temeljem čl. 43. st. 2. ZMPZ (odbacivanje naknadnog zahtjeva ako se ocijeni da je nedopušten sukladno čl. 47. st.6. ZMPZ-a).

Prema informacijama zaprimljenima od MUP-a, nastavak pandemije utjecao je i na postupak procjene osnovanosti zahtjeva za međunarodnom zaštitom, prvenstveno tijekom prvog kvartala 2021. godine kada je rad bio organiziran u timovima što je utjecalo na organizaciju provođenja postupka. Tijekom cijele 2021. saslušanja tražitelja međunarodne zaštite redovno su se održavala sukladno svim epidemiološkim mjerama i pravilima. Pandemija COVID-19 utjecala je i na suradnju s drugim tijelima u postupku, primjerice kod saslušanja tražitelja međunarodne zaštite u zatvorima, što je utjecalo na brzinu provođenja radnji u postupku kao i dodatnu logističku pripremu i organizaciju (organizacija saslušanja u zatvorima, prethodna testiranje službenika i prevoditelja).

⁶¹ MUP RH: Statistički pokazatelji tražitelja međunarodne zaštite za 2021. godinu

⁶² Članak 49. stavak 2. ZMPZ: Supsidijarna zaštita će prestati ako okolnosti na temelju kojih je priznata prestanu postojati ili se promijene do te mjere da daljnja zaštita više nije potrebna

Što se tiče odlučivanja upravnih sudova u upravnim sporovima pokrenutim tužbom protiv rješenja MUP-a u postupcima odobrenja međunarodne zaštite, najviše je sporova pokrenuto pred Upravnim sudom u Zagrebu⁶³, koji je zaprimio ukupno 54 predmeta u postupku odobravanja međunarodne zaštite, što je osjetni pad u odnosu na 2020. godinu⁶⁴, s time da je većina tužbi je odbijena (44), u 2 slučaja je usvojena, u 6 usvojena i vraćena na ponovni postupak, u 1 slučaju je postupak obustavljen, a u 1 Upravni sud u Zagrebu nije bio nadležan. Prosječno trajanje upravnih sporova u navedenim predmetima iznosilo je 77 dana.

Pred Upravnim sudom u Rijeci⁶⁵ vođen je jedan upravni spor u kojem je odbijen tužbeni zahtjev, pred Upravnim sudom u Osijeku⁶⁶ vođena su dva spora u kojima su poništena rješenja MUP-a i predmeti vraćeni na ponovni postupak, dok je pred Upravnim sudom u Splitu⁶⁷ vođen jedan upravni spor u kojem je tužbeni zahtjev odbijen.

Visoki upravni sud⁶⁸ tijekom 2021. odlučivao je u 29 slučajeva o žalbama protiv odluka upravnih sudova u postupku odobrenja međunarodne zaštite, s time da je 21 žalba odbijena, a u trenutku dostave podataka 8 predmeta bilo je neriješeno.

5. ZAŠTITA DJECE U SUSTAVU AZILA

Prema podacima MUP-a⁶⁹ u 2021. godini ukupno je 195-ero djece bez pratnje izrazilo namjeru za podnošenjem zahtjeva za međunarodnu zaštitu u RH, od čega 174 dječaka i 21 djevojčica. Dio djece bio je smješten u ustanove socijalne skrbi (64), jedno dijete u statusu tražitelja zbog zdravstvenih je razloga bilo smješteno u udomiteljsku obitelj, a za petero djece koja su prvotno bila smještena u Prihvatilištima sa svojim roditeljima, uslijed neadekvatne roditeljske skrbi, osiguran je smještaj u ustanovama socijalne skrbi. Prema informacijama MUP-a, za djecu bez pratnje osigurana su posebna prihvatna jamstva, uključujući i dodatan obrok, poslijepodnevu užinu, na koju imaju pravo, između ostalog, i sva djeca do 16 godina smještena u prihvatilištima.

⁶³ Informacije zaprimljene od Upravnog suda u Zagrebu 31.siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁶⁴ U 2020.godini Upravni sud u Zagrebu zaprimio je 123 predmeta u postupku odobrenja međunarodne zaštite

⁶⁵ Informacije zaprimljene od Upravnog suda u Rijeci, 20.siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁶⁶ Informacije zaprimljene od Upravnog suda u Osijeku, 14.siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁶⁷ Informacije zaprimljene od Upravnog suda u Splitu, 17.siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁶⁸ Informacije zaprimljene od Visokog upravnog suda, 14.siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁶⁹ MUP RH: Statistički pokazatelji tražitelja međunarodne zaštite za 2021. godinu

Što se tiče provedbe postupka odobrenja međunarodne zaštite, prema podacima MUP-a, prema svojoj djeci bez pratnje primijenjen je čl. 17. st. 9 ZMPZ-a prema kojemu zahtjev djeteta bez pratnje ima prioritet u rješavanju. U 2021. godini 151 djece bez pratnje podnijelo je zahtjeve za međunarodnu zaštitu, a odobrene su dvije međunarodne zaštite za djecu bez pratnje.

S ciljem poboljšanja prakse u dijelu postupanja prema djeci bez pratnje i primijeni Protokola o postupanju prema djeci bez pratnje, MUP je tijekom 2021. intenzivno surađivao s Ministarstvom rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike te je donesena Uputa o postupanju prema djeci bez pratnje koja je na daljnje postupanje dostavljena Upravi za granicu MUP-a, policijskim upravama i postajama te centrima za socijalnu skrb.

Za djecu bez pratnje osobito je važno povezivanje s članovima obitelji te posljedično i spajanje obitelji koji se provodi kroz dublinski postupak. Prema podacima MUP-a, u 2021. godini u slučajevima dvoje djece bez pratnje koji su podnijeli zahtjev u RH, utvrđeno je da djeca imaju rodbinu u Kraljevini Španjolskoj kojima je tamo izdana dozvola boravka. U dublinskom postupku Kraljevina Španjolska zatražila je od RH provođenje DNK analize u svrhu utvrđivanja postojanja rodbinskih veza, a procedura dokazivanja provedena je u suradnji s HCK-om, španjolskim Crvenim križem te uredom UNHCR-a u Španjolskoj.⁷⁰

Služba traženja HCK-a redovito je u 2021. pomagala tijelima RH i djeci bez pratnje u postupcima spajanja obitelji, npr. pribavljanjem potrebnih dokumenata, pomaganjem oko kontaktiranja institucija u zemljama gdje se nalaze članovi obitelji, i sl.⁷¹

Organizacije civilnog društva i u odnosu na 2021. ističu da ostaje izražen problem neodgovarajućeg smještaja djece bez pratnje u ustanove socijalne skrbi, posebice u odgojne domove.⁷² Istaknuto je da u različitim smještajnim kapacitetima djeci često nisu dostupne usluge prilagođene njihovoj dobi i potrebama, a posebno je naglašen i nedostatak prevoditelja.⁷³

U odnosu na zdravstvenu zaštitu, prema podacima MUP-a,⁷⁴ sukladno obveznom kalendaru cijepljenja djece u odgovarajućim institucijama zdravstvene skrbi organizirano je

⁷⁰ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁷¹ Informacije zaprimljene od HCK-a 4. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁷² Informacije zaprimljene od HCK-a 4. siječnja 2022. i CMS-a 10. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a; te posebno u CMS, RCT i Dubravka Marušić „Policy brief o zaštiti djece bez pratnje u Republici Hrvatskoj“ dostupan na: https://www.cms.hr/system/publication/pdf/165/Djeca_bez_pratnje_u_RH_HRV_final.pdf

⁷³ Informacije zaprimljene od HCK-a 4. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁷⁴ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

cijepljenje za 77 djece. Cijepljenje djece tražitelja međunarodne zaštite kontinuirano se provodilo kroz suradnju Médecins du Monde (dalje: MDM-BELGIQUE) s Domom zdravlja Zagreb - Centar, Nastavnim zavodom za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo (dalje: HZJZ).⁷⁵ MDM-BELGIQUE i HCK pružali su i ostalu podršku djeci u području zdravstvene zaštite, uključujući osiguravanje pratnje pri pregledima kod liječnika i cijepljenja.⁷⁶

S obzirom na trajanje pandemije i u 2021. godini, djeci tražiteljima smještenim u oba prihvatilišta bio je osiguran pristup sustavu obrazovanja isto kao i djeci hrvatskim državljanima, a u okviru projekta „Socijalne usluge i psihosocijalna podrška tražiteljima međunarodne zaštite“ koje provodi HCK velika je pažnja posvećena pitanju obrazovanja i pomoći djeci tražiteljima u savladavanju školskog gradiva u novim modalitetima pohađanja nastave.⁷⁷ S druge strane, prema informacijama CMS-a, u procesu organizacije *online* nastave zanemarena su djeca iz obitelji koje nemaju pristup tehnologiji, u kojima i djeca i roditelji imaju slabije ili nikakve digitalne kompetencije ili koji ne poznaju dovoljno hrvatski jezik, što se odrazilo na dostupnost školovanja kod djece izbjeglica.⁷⁸

Organizacije civilnog društva i nadalje ističu problem organiziranja pripreme nastave sukladno Pravilniku o provođenju pripreme i dopunske nastave za učenike koji ne znaju ili nedostatan znaju hrvatski jezik i nastave materinskog jezika i kulture države podrijetla učenika. Naime, i u 2021. djeca su često čekala mjesecima prije nego što im je odobrena priprema nastava, neka su djeca pripremu nastavu pohađala u školi koja nije njihova, zbog čega su izostajali s dijela nastave u vlastitoj školi, ili se priprema nastava odvijala paralelno s redovnom nastavom.⁷⁹

Nadalje, prema informacijama HCK-a, problemi su posebno istaknuti kod djece u dobi od 15 do 18 godina, jer se ona većinom kasno uključuju ili uopće ne uključuju u obrazovni sustav, prvenstveno jer nije definirano tko je zadužen za njihovo uključivanje s obzirom da moraju pohađati nastavu po programu za odrasle osobe.⁸⁰ Kod djece starije od 15 godina postojali su i slučajevi njihova upisa u osnovne škole, što donosi poteškoće u regulaciji njihovog prava na dječji doplat.⁸¹

⁷⁵ Informacije zaprimljene od MDM-Belgique, 19. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁷⁶ Informacije zaprimljene od HCK-a i MDM-Belgique, 4. i 19. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁷⁷ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁷⁸ Informacije zaprimljene od CMS-a 10. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁷⁹ Informacije zaprimljene od CMS-a 10. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁸⁰ Informacije zaprimljene od HCK-a 4. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁸¹ Informacije zaprimljene od AYS? 7. veljače 2022., interna dokumentacija HPC-a

Organizacije civilnog društva generalno ističu problem nedostatno pripremljenih škola u pogledu informiranosti o pravima osoba pod međunarodnom zaštitom, nedovoljan broj asistenta u nastavi za djecu tražitelje i djecu pod međunarodnom zaštitom te neupućenosti i nedosljednosti škola pri provođenju upisnih praksi ili vrednovanja napretka djece koja nedovoljno poznaju hrvatski jezik, što rezultira različitim situacijama nepovoljnim za djecu koje zahtijevaju poseban angažman kako bi se riješile.⁸²

Organizacije civilnog društva i u 2021. provodile su aktivnosti usmjerene ka djeci tražiteljima i onoj s odobrenom zaštitom, te djeci bez pratnje općenito.

CMS je uključio djecu tražitelje u nogometne treninge,⁸³ a Centar za kulturu dijaloga (dalje: CKD) proveo je niz aktivnosti usmjerenih na jačanje interakcije između lokalne djece i djece izbjeglica i migranata, a za 50 djece s odobrenom međunarodnom zaštitom organizirano je i ljetovanje u Rovinju.⁸⁴ AYS je i u 2021. nastavio pružati obrazovnu podršku djeci pod međunarodnom zaštitom, što je uključivalo podršku pri učenju jezika, savladavanju školskog gradiva, suradnju sa školama te posredovanje u komunikaciji roditelja sa školom, a prilikom prelaska na *online* nastavu za dio obitelji nabavljena su računala za praćenje nastave.⁸⁵ HCK je pružao podršku roditeljima i djeci u Prihvatilištu osiguravanjem prehrambenih i drugih potrepština, organiziranjem skrbi o djeci samohranih roditelja u slučaju potrebe, organiziranjem aktivnosti igraonice za djecu predškolske dobi, provođenjem radionica hrvatskog jezika i informatike za djecu, te pružanjem pomoći pri upisu u odgojno - obrazovni sustav i pomoći djeci u savladavanju nastavnog programa. Uz to, HCK je provodio aktivnosti usmjerene na davanje podrške djeci bez pratnje i stručnjacima koji rade s njima, što je uključivalo pružanje individualne psihosocijalne podrške djeci, omogućavanje kontakata s članovima obitelji, učenje hrvatskog jezika s volonterima, socijalizacijske radionice, uključivanje u aktivnosti u lokalnoj zajednici, osiguravanja odjeće te školskog ili sportskog pribora.⁸⁶ HPC je i u 2021. nastavio pružati besplatnu pravnu pomoć djeci bez pratnje smještenoj u ustanovama socijalne skrbi kroz održavanje pravnih savjetovališta. Pravnici HPC-a pružali su podršku i potrebne informacije i djelatnicima navedenih ustanova, ali i centrima za socijalnu skrb, a posebice skrbnicima djece. Iz prakse HPC-a i tijekom 2021. potvrđeno je da i nadalje postoji problem nedovoljno brzog imenovanja posebnog skrbnika/skrbnika djeci bez pratnje od strane centara za socijalnu skrb, kao i čest nedostatak kontakta između skrbnika i djece, što je redovito

⁸² Informacije zaprimljene od HCK-a, CMS-a i AYS-a, 4. i 10. siječnja te 7. veljače 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁸³ Informacije zaprimljene od CMS-a 10. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁸⁴ Informacije zaprimljene od CKD-a, 13. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁸⁵ Informacije zaprimljene od AYS-a 7. veljače 2022., interna dokumentacija HPC-a

⁸⁶ Informacije zaprimljene od HCK-a 4. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

posljedica prevelikog opterećenja skrbnika svakodnevnim poslovima ili njihovog neiskustva u pogledu specifičnosti potreba djece bez pratnje.

HPC je, u suradnji s UNHCR-om, početkom 2021. organizirao i održao tri seminara pod nazivom „Zaštita djece bez pratnje: postupanje i ostvarivanje prava nakon smještaja djece“.⁸⁷ Seminari su bili namijenjeni unaprjeđenju znanja i vještina skrbnika i socijalnih radnika centara za socijalnu skrb te djelatnika ustanova socijalne skrbi gdje se smještaju djeca bez pratnje, zbog uočene potrebe daljnje edukacije tih ciljanih skupina o postupanju u skladu s Protokolom o postupanju prema djeci bez pratnje iz 2018. godine.

6. AZIL U ZAKONODAVSTVU I PRAKSI: TRAŽITELJI MEĐUNARODNE ZAŠTITE, AZILANTI I STRANCI POD SUPSIDIJARNOM ZAŠTITOM

6.1 Ostvarivanje prava i obveza tražitelja i osoba pod međunarodnom zaštitom u praksi

U odnosu na ostvarivanje prava i obveza tražitelja tijekom 2021. godine, nastavljena je suradnja MUP-a s relevantnim akterima u sustavu. Nakon što je radi sprječavanja širenja COVID-19 virusa u ožujku 2020. godine MUP ograničio pristup Prihvatilištima u Zagrebu i Kutini za sve osobe koje nisu neophodne za normalno funkcioniranje tih objekata,⁸⁸ ograničenje pristupa za organizacije civilnog društva, osim za MDM-BELGIQUE i HCK, ostalo je na snazi do kraja 2021. godine. Prema informacijama MUP-a, od početka listopada 2021. smještaj tražitelja bio je organiziran samo u Prihvatilištu u Zagrebu, s obzirom da je Prihvatilište u Kutini zatvoreno zbog početka građevinskih radova na uređenju objekta čiji se završetak očekuje početkom drugog kvartala 2022. Zbog navedenih radova, smještajni kapaciteti smanjeni su za 100 mjesta. U okviru Fonda za azil, migracije i integraciju MUP provodi nekoliko projekata usmjerenih na unapređenje uvjeta smještaja usmjerenih na uređenja prihvatilišta, poboljšanje usluga prihvata i smještaja te uvjeta rada, ali i osiguranje dodatnih smještajnih kapaciteta Prihvatilišta u Zagrebu.

Tijekom godine, aktivnosti prihvata i smještaja, uslijed velikog broja izraženih namjera za podnošenjem zahtjeva za međunarodnom zaštitom uz istovremeno provođenje epidemioloških mjera i ograničene smještajne kapacitete, predstavljale su poseban izazov.

⁸⁷ HPC, *Održani seminari „Zaštita djece bez pratnje: postupanje i ostvarivanje prava nakon smještaja djece“*, dostupno na: <https://www.hpc.hr/2021/03/15/odrzani-seminari-pod-nazivom-zastita-djece-bez-pratnje-postupanje-i-ostvarivanje-prava-nakon-smjestaja-djece/>

⁸⁸ MUP RH: *Tražitelji međunarodne zaštite u RH nisu zaraženi koronavirusom*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/vijesti/trazitelji-medjunarodne-zastite-u-rh-nisu-zarazeni-koronavirusom/286104>

MUP, ovisno o potrebama tražitelja i eventualnom potrebom za primjenu posebnih prihvatnih jamstva surađuje s drugim nadležnim tijelima, primjerice s centrima za socijalnu skrb koji se, prema potrebi, uključuju u postupak procjene posebnih potreba tražitelja. U slučaju kada se tražiteljima ne može osigurati odgovarajući smještaj u prihvatilištu, smješta ih se u drugu odgovarajuću ustanovu ili im se može odobriti smještaj prema propisima o socijalnoj skrbi. Tijekom 2021. godine prema podacima MUP-a dvije punoljetne i jedno dijete u statusu tražitelja su zbog zdravstvenih razloga smještene u udomiteljsku obitelj, jedan tražitelj je zbog trajno narušenog zdravlja smješten u dom za odrasle osobe, dok su dva tražitelja zbog produljenog liječenja smješteni u ustanove za zdravstvenu skrb. Ujedno je za petero djece koja su u prihvatilištima bila smještena zajedno sa svojim roditeljima, uslijed neadekvatne roditeljske skrbi, osiguran smještaj u ustanovi socijalne skrbi. Ukupno 64 djeteta bez pratnje bila su smještena tijekom 2021. u domove za djecu. Posebna prihvatna jamstva uslijed narušenog zdravstvenog stanja bila su osigurana za 164 tražitelja, 64 trudnice te 75 identificiranih žrtava seksualno i rodno uvjetovanog nasilja.

Prema informacijama MUP-a, u okviru projekata financiranih iz Fonda za azil, migracije i integraciju, a koje u prihvatilištima provode HCK⁸⁹ i MDM-BELGIQUE⁹⁰, bila je osigurana kvalitetna i cjelovita skrb i potpora tražiteljima kroz osiguranje adekvatne psihosocijalne podrške osoblja u prihvatilištima i/ili po potrebi i izvan njih u drugim odgovarajućim institucijama, uvijek u prisustvu odgovarajućeg prevoditelja.

Svakodnevnu zdravstvenu skrb za tražitelje u Prihvatilištu je tijekom 2021. osiguravao tim MDM-BELGIQUE. Njihov tim u sastavu liječnik opće prakse, medicinska sestra i 4 prevoditelja, je svaki radni dan provodio inicijalne zdravstvene preglede novopridošlih tražitelja, ali i kontinuirane zdravstvene konzultacije te je po potrebi olakšavao pristup javno zdravstvenim ustanovama radi ostvarivanja pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti, specijalističko-konzilijarnim i dijagnostičkim pregledima i liječenju. Dva psihologa MDM-BELGIQUE provodila su inicijalnu psihološku procjenu te individualno savjetovanje s elementima psihoterapije i/ili kraće psihološke konzultacije, te krizne intervencije po potrebi, dok je njihova vanjska suradnica specijalistica psihijatrije tri puta mjesečno provodila psihijatrijske preglede u Zagrebu. Tijekom godine MDM-BELGIQUE tim obavio je 1603 zdravstvenih konzultacija, 657 individualnih psiholoških savjetovanja i 136 specijalističkih

⁸⁹ Projekt „Socijalne usluge i psihosocijalna podrška tražiteljima međunarodne zaštite“

⁹⁰ „SP - Prevencija bolesti, promidžba i zaštita zdravlja, psihološka podrška, pristup i pomoć u zdravstvenoj skrbi tražiteljima međunarodne zaštite“

psihijatrijskih pregleda. Kao pozitivne promjene, MDM ističe da su sva djeca koja su se po dolasku zadržala u Prihvatilištu i za koje je bilo moguće dobiti termin su sistematski pregledana i po potrebi cijepljena od strane pedijatra, dok su sve trudnice koje su se zadržale u Prihvatilištu pregledane od strane ginekologa. Kao jedan od izazova, MDM-BELGIQUE ističe da je tijekom 2021. u Prihvatilištu bile smještene osobe koje su uslijed stradavanja u nesrećama⁹¹ zadobile teške tjelesne ozljede zbog čega su zahtijevale svakodnevnu njegu, skrb i previjanje u uvjetima koji nisu predviđeni za tretman takvih ozljeda, a osim zbrinjavanja fizičkih ozljeda bilo im je potrebno pružiti i adekvatnu psihološku pomoć i psihijatrijsku skrb. Kao i tijekom 2020. i 2021 MDM-BELGIQUE bio je zadužen za prevenciju, ali i pružanje zdravstvene skrbi tražiteljima oboljelim od COVID-19. Ukupan broj tražitelja u izolaciji tijekom 2021. iznosio je 2797 osoba, testirano je ukupno 420 osoba od kojih je tijekom godine detektirano je 48 pozitivnih.⁹²

Prema informacijama MUP, osobama koje su se nalazile u samoizolaciji/izolaciji bili su dostupni svi materijalni uvjeti prihвата, kao i svim ostalim tražiteljima, te im se svaki dan tri puta dnevno, uz poštivanje svih epidemioloških mjera dostavljala hrana, odjeća, lijekovi, higijenske potrepštine, sredstava za čišćenje te druge potrebne stvari, a ujedno im se uz prisustvo prevoditelja objašnjavala svrha izolacije/samoizolacije te njihove obveze za vrijeme trajanja karantene.

Vlada RH u srpnju je donijela odluku o osiguravanju provođenja cijepljenja protiv bolesti COVID-19 državljana Republike Hrvatske i drugih osoba koje nemaju status osigurane osobe u Republici Hrvatskoj⁹³. Prema podacima MUP-a od srpnja do kraja 2021. protiv COVID-19 cijepljeno je 198 tražitelja.

U suradnji s MUP-om, UNHCR je izradio postere o rodno uvjetovanom nasilju koji sadrže informacije za tražitelje o tome što je rodno uvjetovano nasilje, kako ga se može prijaviti i koju podršku mogu dobiti u prihvatilištima. UNHCR je izradio i postere za LGTBIQ+ tražitelje. Posteru su postavljeni u prihvatilištima kao sigurnim mjestima za tražitelje.

Što se tiče prava na osnovno i srednjoškolsko obrazovanje djeca tražitelji ga sukladno ZMPZ-u ostvaruju pod istim uvjetima kao hrvatski državljani. U praksi je pristup sustavu

⁹¹ Prema informacijama MDM radilo se o: stradavanju desetero osoba u minskom polju kod Blata u ožujku; prometnoj nesreći u ožujku na autocesti kod Okučana u kojoj se prevrnuo kamion pri čemu je 11 stranih državljana zbrinuto u Općoj Bolnici Nova Gradiška, a četvero je smrtno stradalo; prometnoj nesreći u srpnju kraj Velike Gorice u kojem je jedna osoba poginula, a 20-ak osoba je ozlijeđeno; smrtnom stradanju utapanjem u prosincu u rijeci Korani državljanke Afganistana u mjestu Točku u blizini Slunja, dok su njezin muž i troje djece preživjeli, te smrtnom stradanju utopljanjem u prosincu djevojčice (s invaliditetom) državljanke Turske, dok su njezina majka i brat preživjeli.

⁹² Informacije zaprimljene od MDM-BELGIQUE, 19. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

⁹³ Dostupno na:

<https://vlada.gov.hr/UserDocImages/2016/Sjednice/2021/srpanj/69%20sjednica%20VRH/69%20-%206.docx>

obrazovanja organiziran na način da MUP u roku od 30 dana od zaprimanja zahtjeva za međunarodnu zaštitu Ministarstvu znanosti i obrazovanja (dalje: MZO) te Gradskom uredu za obrazovanje dostavlja obavijest o broju djece tražitelja za koje se pokreće postupak uključivanja u obrazovni sustav. Obavijest uključuje osnovne podatke (ime, prezime, dob, materinji jezik) dok se ostali podaci prikupljaju prilikom testiranja za upis u obrazovnu ustanovu koje slijedi nakon obavljenog sistematskog pregleda. Nakon provedenog testiranja slijedi postupak utvrđivanja stupnja osnovnoškolskog/srednjoškolskog obrazovanja u koje će dijete biti uključeno. U praksi se kao kontinuirani problem pojavljuje razlika između broja djece za koje je pokrenut postupak uključivanja u obrazovni sustav i broja djece koja su uključena u obrazovni sustav, s jedne strane kao posljedica kratkog zadržavanja tražitelja na teritoriju RH, dok je s druge strane u pojedinim slučajevima dolazilo do otpora roditelja prema uključivanju djece, naročito ženskog spola, u sustav obrazovanja. Tako su prema podacima MUP-a u 2021. godini pokrenuti postupci za uključivanje 116 djece u osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, međutim većina djece napustila je prihvatilišta prije realizacije uključivanja u obrazovni sustav. Tijekom godine, u odgojno-obrazovni sustav uključeno je 45 djece tražitelja: 1 dijete u predškolsku ustanovu, 40 djece u osnovne škole, te 4-ero djece u srednje škole. Na dan 31. prosinca 2021. godine troje djece je bilo uključeno u osnovnoškolsko obrazovanje. Pomoć djeci tražiteljima u savladavanju školskog gradiva pružao je i HCK kroz aktivnosti na projektu „Socijalne usluge i psihosocijalna podrška tražiteljima međunarodne zaštite.

Što se tiče prava na dobivanje pravnih i postupovnih informacija propisanih čl. 59. st. 3. ZMPZ-a, u 2021. godini niti jedna organizacija nije provodila projekt pružanja pravnog savjetovanja u postupku odobrenja međunarodne zaštite te su po potrebi pravne informacije tražiteljima pružale organizacije civilnog društva. U sklopu projekta kojeg financijski podupire UNHCR, u 2021. godini pravnu pomoć tražiteljima je pružao HPC.

MUP je u rujnu 2021. raspisao javni natječaj⁹⁴ za financiranje projekta pružanja pravnog savjetovanja u postupku odobrenja međunarodne zaštite.

Što se tiče prava na rad tražitelja međunarodne zaštite, prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (dalje: HZZ)⁹⁵, na dan 31. prosinca 2021. godine u evidenciji nezaposlenih osoba HZZ-a nalazila su se dva tražitelja međunarodne zaštite s pravom na rad

⁹⁴ Odluka o raspisivanju i provedbi javnog natječaja za financiranje projekta u području pružanja pravnog savjetovanja u postupku odobrenja međunarodne zaštite, dostupno na: <https://eufondovi.mup.hr/UserDocsImages/dokumenti/Natje%C4%8Daji/Odluka%20i%20tekst%20natje%C4%8Daja%20-%20PS%202021..pdf?vel=2387888>

⁹⁵ Informacije zaprimljene od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, 11. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

(od toga jedna žena), a u aktivnost individualnog savjetovanja je bio uključen 1 tražitelj. Prema podacima MUP-a u 2021. godini 5 tražitelja je Službi za prihvata i smještaj dostavilo svoje ugovore o radu, no niti jedan tražitelj nije sudjelovao u troškovima smještaja zbog zaposlenja.

U području integracije azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom u hrvatsko društvo i ostvarivanja njihovih prava, usprkos najavama, u 2021. godini nije donesen Akcijski plan za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita. Međutim, Grad Zagreb pripremio je u 2021. Nacrt Akcijskog plana za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje od 2021. do 2022.⁹⁶ te proveo javno savjetovanje sa zainteresiranom javnošću.

U studenom 2021. osnovano je Povjerenstvo za izradu i praćenje provedbe Akcijskog plana Grada Zagreba za integraciju tražitelja međunarodne zaštite i osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za 2022. godinu.⁹⁷ Akcijski plan u konačnici je proširen i na tražitelje međunarodne zaštite te je usvojen u siječnju 2022., čime je grad Zagreb postao prva jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj koja je donijela ovakav strateški dokument.⁹⁸

Prema podacima MUP-a,⁹⁹ u 2021. godini izdano je 257 dozvola boravka azilantima te 24 dozvole boravka strancima pod supsidijarnom zaštitom, odobrena su 4 dugotrajna boravišta (3 azilantima, 1 osobi pod supsidijarnom zaštitom), a u hrvatsko državljanstvo primljene su dvije osobe s odobrenom supsidijarnom zaštitom. U 2021. izdano je ukupno 77 putnih isprava temeljem Konvencije o statusu izbjeglica, te 5 posebnih putnih isprava za osobe s odobrenom supsidijarnom zaštitom. Podneseno je ukupno 60 zahtjeva za odobrenje privremenog boravka u svrhu spajanja obitelji sa osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom, od čega su 47 usvojena (Bangladeš 1, DR Kongo 7, Egipat 1, Eritreja 4, Irak 2, Iran 1, Jemen 1, Jordan 1, Pakistan 3, Sijera Leone 2, Sirija 20, Sjeverna Makedonija 1, Sudan 1, Turska 1, Ukrajina 1) dok je 13 (Afganistan 1, Eritreja 4, Rusija 1, Sirija 7) bilo u postupku u trenutku dostave podataka od strane MUP-a.

⁹⁶ Nacrt Akcijskog plana Grada Zagreba za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje od 2021. do 2022., dostupan na:
<https://www.zagreb.hr/UserDocslimages/ljudska%20prava/nacrt%20akcijskog%20plana%20grada%20zagreba%20za%20integraciju%20osoba%20kojima%20je%20odobrena%20me%C4%91unarodna%20za%C5%A1tita%20za%20razdoblje%20od%202021-2022/AP%20GZ%20za%20integraciju%20osoba%20kojima%20je%20odobrena%20me%C4%91unarodna%20za%C5%A1tita%202021-2022.pdf>

⁹⁷ Službeni glasnik Grada Zagreba, broj 27 od 24. studenoga 2021., Zaključak o osnivanju i imenovanju Povjerenstva za izradu i praćenje provedbe Akcijskog plana Grada Zagreba za integraciju tražitelja međunarodne zaštite i osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za 2022. godinu, dostupno na:
<http://www1.zagreb.hr/slglasnik/index.html#/akt?godina=2021&broj=270&akt=1796C665B839E91AC1258797002A4FF3>

⁹⁸ Vidi više na: <https://www.zagreb.hr/en/donesen-akcijski-plan-grada-zagreba-za-integraciju/176980>

⁹⁹ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

Prema podacima MZO,¹⁰⁰ u 2021. pripremna nastava hrvatskog jezika odobrena je za ukupno 36 učenika s odobrenim azilom (za 24 učenika u Gradu Zagrebu, 9 u Sisačko-moslavačkoj, i 3 učenika u Primorsko-goranskoj županiji). Na dan 31. prosinca 2021. godine 5 djece pod međunarodnom zaštitom bila su upisana/ pohađala osnovnu i srednju školu. Dvije su osobe pod međunarodnom zaštitom upisale visokoškolske ustanove i ostvarile pravo na stipendiju. Tijekom 2021 realizirano je 7 grupa tečajeva hrvatskog jezika (5 u Zagrebu, 2 u Sisku), no prema informacijama MZO-a, velik broj polaznika nije pohađao tečaj u postotku većem od 50%.

Prema podacima HZZ¹⁰¹, na dan 31. prosinca 2021. godine u evidenciji nezaposlenih osoba HZZ-a nalazilo se 88 osoba sa statusom azilanta (od toga 41 žena), 8 osoba pod supsidijarnom zaštitom (od toga 3 žene), 7 članova obitelji osoba pod međunarodnom zaštitom (od toga 6 žena), u aktivnost individualnog savjetovanja je bilo uključeno 40 azilanata, 4 stranca pod supsidijarnom zaštitom te jedan član obitelji osobe pod međunarodnom zaštitom, a u mjere aktivne politike zapošljavanja 6 azilanata (2-javni radovi, 1-pripravništvo za realni sektor, 2 -potpore za zapošljavanje, 1- osposobljavanje na radnom mjestu). Prema HZZ-u, nepoznavanje hrvatskog i/ili engleskog jezika, te niska motivacija kod dijela korisnika, kako za učenje hrvatskog jezika, tako i za uključivanje u druge programe koji mogu podići razinu zapošljivosti i dalje su glavna prepreka boljoj integraciji na tržište rada i društvo u cijelini.

Tijekom 2021. CKD je u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske nastavio s provedbom projekta *Novi susjedi – uključivanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u hrvatsko društvo*. Tijekom 2021. kroz projekt je redovito pružana pomoć na individualnoj razini za 126 osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom smještenih u Zagrebu, Sisku, Karlovcu, Rijeci, Viškovu i Maruševcu.¹⁰²

U Sisku je u siječnju 2021. osnovan Centar za integraciju stranaca.¹⁰³

HCK je i u 2021. provodio aktivnosti u području integracije prvenstveno pomoć pri upisu u odgojno- obrazovni sustav, pomoć djeci u savladavanju nastavnog programa, asistencije u zdravstvenoj zaštiti, pomoć pri zapošljavanju, savjetodavne usluge.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Podaci MZO dostavljeni UNHCR-u 23. veljače 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

¹⁰¹ Informacije zaprimljene od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, 11. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

¹⁰² Informacije zaprimljene od CKD-a, 13. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

¹⁰³ Informacije zaprimljene od PGP Sisak, 10. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

¹⁰⁴ Informacije zaprimljene od HCK-a 4. siječnja 2022., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra

Aktivnosti u području integracije provodile su i druge organizacije civilnog društva, prvenstveno CMS, JRS, Rehabilitacijski centar za stres i traumu (dalje: RCT) i HPC (*vidi više pod 6.2*).

Organizacije civilnog društva navode da i dalje perzistiraju izazovi u ostvarivanju prava osoba pod međunarodnom zaštitom, prvenstveno u odnosu na tečaj hrvatskog jezika, ostvarivanje zdravstvene zaštite, pristup tržištu rada, ali i pitanje stanovanja nakon isteka dvije godine plaćenog smještaja.

6.2. Djelovanje organizacija civilnog društva

Radi sprječavanja širenja COVID-19 virusa i ograničenog pristupa Prihvatilištima u Zagrebu i Kutini do kraja 2021. godine, osim službenika i djelatnika MUP-a, u Prihvatilištima su tijekom godine bili prisutni samo djelatnici MDM-BELGIQUE i HCK-a. Iz tog razloga organizacije civilnog društva nastavile su provedbu svojih aktivnosti izvan prostora prihvatilišta.

CMS¹⁰⁵ svoje aktivnosti (pružanje informacija o sustavu međunarodne zaštite, pravna podrška i savjetovanje, podrška u učenju hrvatskog jezika, podrška u traženju posla, tečaj o socijalnom poduzetništvu, radionice o zapošljavanju i samozapošljavanju, rasizmu i diskriminaciji, pružanje informacija o životu u Hrvatskoj, psihosocijalna podrška) s tražiteljima i osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom provodi izvan prihvatilišta od rujna 2018. u prostorijama CMS-a, suradničkih organizacija, u vanjskim javnim prostorima ili *online*. CMS je u 2021. organizirao i nekoliko društvenih aktivnosti te kulturnih događanja u cilju poticanja integracije i komunikacije s lokalnim stanovništvom, a uz to su kroz predavanja i radionice radili na senzibilizaciji javnosti o problemima i potrebama izbjeglica i drugih stranaca u Hrvatskoj.

Organizacija AYS¹⁰⁶ je pružala informacije tražiteljima o pravu na rad kao i podršku u pronalasku posla (pisanje životopisa, kontaktiranje poslodavaca), te je održala i neformalni početni tečaj hrvatskog jezika. Osim toga, informirali su, s jedne strane, tražitelje i osobe pod zaštitom o opsegu prava na zdravstvenu zaštitu, i s druge strane, zdravstvene ustanove o njihovim pravima te potrebnoj proceduri za upis pacijenata i daljnu obradu. Pružali su informacije i o načinu ostvarivanja prava na dječji doplatak, zajamčenoj minimalnoj naknadi, postupku prijave za stalni boravak, postupku spajanja obitelji, postupku za cijepljenje protiv COVID-19 i pribavljanju digitalnog certifikata, postupku priznavanja inozemnih visokoškolskih kvalifikacija, itd. AYS je pružao pomoć pri pronalasku smještaja nakon isteka dvije godine

¹⁰⁵ Informacije zaprimljene od CMS-a, 10. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

¹⁰⁶ Informacije zaprimljene od AYS-a, 7. veljače 2022., interna dokumentacija HPC-a

subvencioniranog smještaja te je kao odgovor na porast nezaposlenosti među osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom uzrokovan epidemijom COVID-19, nastavio s programom podrške u vidu pokrivanja jedne stanarine za osobe koje nisu u mogućnosti pokriti troškove stanovanja. *Free shop* koji vodi AYS, kao mjesto gdje osobe u potrebi mogu besplatno dobiti odjeću, obuću, higijenske potrepštine, posteljinu, posuđe i ostale kućanske potrepštine, nastavio je s radom i u 2021. godini.

JRS¹⁰⁷ je aktivnosti provodio u Centru za integraciju izbjeglica SOL, a najčešće se radilo o pružanju besplatne pravne pomoći u kontekstu pripreme za saslušanje ili o statusnim pitanjima vezano za dozvolu za boravak i rad. Uz to, glavnina aktivnosti JRS-a u 2021. bila je integracijske prirode, što je uključivalo neformalne tečajeve početne razine hrvatskog jezika, te prekvalifikaciju za određena ugostiteljska zanimanja. Za svaku od osoba koja se prekvalificirala zajednički sa socijalnom radnicom izrađeni su individualni planovi promjene, životopisi i molbe za posao, kao i edukacije za samostalno pronalaženje poslova. JRS je u partnerstvu s UNHCR-om promovirao dijalog unutar Katoličke crkve u Hrvatskoj o mogućnostima pomoći osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom te podrške njihovoj integraciji.

Festival tolerancije iz Zagreba je kroz aktivnosti u zajednici promovirao uključivanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom te podizao svijest o njihovoj zaštiti i integraciji. Aktivnosti su uključivale izložbe, prikazivanje filmova i druga javna događanja. Festival tolerancije organizirao je i edukativne susrete za osnovne i srednje škole putem platforme „Dijalogija” uz sudjelovanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom, UNHCR-a i JRS-a. Navedene aktivnosti provodile su se u partnerstvu s UNHCR-om.

UNHCR je u partnerstvu sa Udrugom Mi iz Splita također radio sa sveučilišnom zajednicom na izradi znanstvenih i stručnih radova u području izbjegličke zaštite, unaprijeđivanju nastavnih kurikuluma te promoviranju interesa za osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom i tražitelje u akademskom kontekstu.

Najvažnija aktivnost organizacije Projekt građanskih prava Sisak (dalje: PGP Sisak)¹⁰⁸ u 2021. godini bio je osnivanje Centra za integraciju stranaca u Sisku u kojem pružaju cjelovitu podršku, uključujući i pravnu i psihološku pomoć, tražiteljima, osobama s odobrenom zaštitom, izbjeglicama preseljenim kroz program preseljenja iz Turske i drugim strancima koji nemaju reguliran status u RH. PGP Sisak održao je tečaj hrvatskog jezika te radionicu za osobe smještene na području Karlovca o njihovim radnim i socijalnim pravima, a pomaže i u

¹⁰⁷ Informacije zaprimljene od JRS-a, 15. veljače 2022., interna dokumentacija HPC-a

¹⁰⁸ Informacije zaprimljene od PGP Sisak, 10. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

pronalaženju odgovarajućeg smještaja po isteku osiguranog dvogodišnjeg smještaja financiranog od strane RH. PGP Sisak ima izrađenu neformalnu koordinaciju u kojem sudjeluju svi relevantni dionici na njihovom lokalnom području djelovanja a koji se bave svim pravnim i ostalim pitanjima osoba pod međunarodnom zaštitom, te neformalnu mailing listu za dijeljenje informacija za osobe s odobrenom međunarodnom zaštitom.

IOM je i u 2021. provodio projekt „Potpomognuti dragovoljni povratak“ kojim se osiguravaju informacije te organizacijska, financijska, zdravstvena te reintegracijska potpora u dragovoljnom povratku u zemlju podrijetla.¹⁰⁹ Prema informacijama IOM-a,¹¹⁰ za razliku od 2020. godine, veliki broj povratka radnih migranata je bio obuhvaćen ovim programom, dok se broj tražitelja međunarodne zaštite i neregularnih migranata značajno smanjio. Zbog i dalje smanjenog pristupa prihvatilištima i prihvatnim centrima za strance, unutar tih ustanova informativni višejezični plakati i letci upućuju tražitelje na IOM u slučaju želje za dobrovoljnim povratkom, a s djelatnicima MUP-a u prihvatnim centrima za strance te djelatnicima MUP-a i nevladinih organizacija koje djeluju u prihvatilištima održavaju se otvoreni komunikacijski kanali za pristup informacijama.

CKD¹¹¹ je provodio niz aktivnosti usmjerenih na pomoć u zapošljavanju, a bio je i dijelom inicijative predvođene UNHCR-om u programu zapošljavanja osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom u poslovnom objektu IKEA u Zagrebu. U suradnji s UNHCR-om CKD je posredovao u pronalasku adekvatnih djelatnika među osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom pa je tako 15 osoba obavljalo program pripravništva, nakon čega je njih devet ostalo raditi u IKEA-i. CKD je također provodio aktivnosti usmjerene na jačanje interakcije osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom s lokalnom zajednicom, kako za odrasle, tako i za djecu, a tijekom 2021. je u samostalnom aranžmanu te kroz suradnju s različitim dionicima dodijeljivao i humanitarnu pomoć osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom.

RCT¹¹² je u 2021. fokusirao svoje aktivnosti na socio-ekonomsko uključivanje, posebice žena s odobrenom međunarodnom zaštitom te psihosocijalno savjetovanje za osobe s kroničnim ili akutnim teškoćama mentalnog zdravlja uslijed traumatskih iskustava. U 2021.

¹⁰⁹ MUP RH, AVRR projekt „Potpomognuti dragovoljni povratak“, <https://eufondovi.mup.hr/fondovi-za-unutarnje-poslove/amif/avrr-projekt-potpomognuti-dragovoljni-povratak-452/452>, i IOM, AVRR projekt „Dragovoljni povratak iz Hrvatske“, <https://avrr.hr/hr/naslovna-stranica/>

¹¹⁰ Informacije zaprimljene od IOM-a, 7. veljače 2022., interna dokumentacija HPC-a

¹¹¹ Informacije zaprimljene od CKD-a, 13. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

¹¹² Informacije zaprimljene od RCT-a, 14. siječnja 2022., interna dokumentacija HPC-a

godini RCT je izabran za pružanje usluge grupne i individualne psihosocijalne podrške osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom koje su obavljale plaćenu praksu u IKEA-i.

HCK je provodio aktivnosti i pružao podršku tražiteljima smještenim u prihvatilištima za tražitelje međunarodne zaštite i u ustanovama socijalne skrbi u kojima su smještena djeca bez pratnje na način kao što je ranije opisano. Uz to, HCK je provodio edukacije za stručnjake iz ustanova u kojima su smještena djeca te nadležnih Centara za socijalnu skrb u cilju stjecanja novih znanja i vještine o mentalnom zdravlju i psihosocijalnoj podršci djeci bez pratnje, njihovim specifičnim potrebama i načinima odgovora na takve potrebe, kao i pravima djece u postupku odobrenja međunarodne zaštite. Također, provedene su edukacije za volontere Crvenog križa kako bi bili pripremljeni provođenje volonterskih aktivnosti s djecom bez pratnje s ciljem umanjivanja negativnih učinaka institucionaliziranog smještaja, jačanja socijalne mreže te povećanja uključenosti s lokalnom zajednicom. Osim toga, održane su edukacije za djelatnike u Prihvatnim i tranzitnim centrima Ježevo, Trilj i Tovarnik usmjerene na jačanje kapaciteta, suradnje i razmjenu najboljih praksi, kao i identifikaciju ranjivih skupina migranata.

HCK je nastavio pružati podršku osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom u zapošljavanju u suradnji s UNHCR-om. Pripremljen je nacrt letka za potencijalne poslodavce osoba pod međunarodnom zaštitom koji je predstavljen na radionici za poslodavce, državna tijela i organizacije civilnog društva.

IKEA Hrvatska je u suradnji s UNHCR-om organizirala zapošljavanje osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom kroz tromjesečni program pripravništva. Odabrano je 15 osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom koji su dobili dodatnu podršku IKEA-e, uključujući i psihosocijalnu podršku koju je pružio RCT. Po okončanju programa devet osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom je zaposleno u IKEA-i. Podršku projektu kroz pomoć u selekciji kandidata pružili su i HCK, RCT te CKD.

6.3. Zakoniti putevi dolaska

U 2021. godini program preseljenja se uslijed nastavka pandemije, nije provodio, ali se prema podacima MUP-a, temeljem Odluke o preseljenju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva koje ispunjavaju uvjete za odobrenje međunarodne zaštite za 2019. godinu, s preseljem planira nastaviti kada se stvore objektivne mogućnosti za provedbu. Tijekom 2021. godine MUP je izradio mobilnu aplikaciju (Re)Settle in Croatia.¹¹³ Aplikacija je kreirana za

¹¹³ Dostupna na Google Play: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.mup.resettleincroatia>,
Apple App Store: <https://apps.apple.com/us/app/resettle-in-croatia/id1573712941>

osobe koje u Hrvatsku pristignu po programu preseljenja, ali također nudi svim osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita informacije o važnim aspektima života u Hrvatskoj. Osim informacija o proceduri u Turskoj, te dolasku u Hrvatsku za osobe iz programa preseljenja, aplikacija nudi informacije o pravima koje osobe stječu po odobrenju međunarodne zaštite i načinima ostvarivanja tih prava. Aplikacija je dostupna na hrvatskom, engleskom, arapskom i kurdskom jeziku.¹¹⁴

Iako je Hrvatska u 2020. odlučila sudjelovati u programu prihvata djece bez pratnje iz grčkih izbjegličkih kampova, te se u 2021. očekivao dolazak u Hrvatsku 12 djevojčica bez pratnje, prema podacima MUP-a navedeni prihvati u konačnici nije realiziran jer je jedna maloljetnica odustala od premještanja u Hrvatsku, dok su na sam dan putovanja prema Hrvatskoj u travnju 2021. u tranzitu kroz zračnu luku Amsterdam, druge maloljetnice zatražile međunarodnu zaštitu u Nizozemskoj. Iako je transfer, usprkos tome, iz Nizozemske za Hrvatsku bio dogovoren za prosinac 2021., Nizozemska je obavijestila Hrvatsku da je u sudskom postupku nizozemski Sud donio odluku da je u najboljem interesu maloljetnica da se postupak odobravanja međunarodne zaštite pokrene u Nizozemskoj. Slijedom navedenog, nizozemski Sud je donio odluku o otkazivanju premještanja maloljetnica u Hrvatsku.

Tijekom 2021. Hrvatska je sudjelovala u evakuaciji potencijalno ugroženih državljana Afganistana, omogućujući zakoniti način dolaska osobama u potrebi za međunarodnom zaštitom. U razdoblju od kolovoza do prosinca Hrvatska je prema podacima MUP-a evakuirala 41 državljanina Afganistana za koje je po dolasku pokrenut postupak te im je odobrena međunarodna zaštita i dodijeljeni stanovi u koje su smješteni.¹¹⁵

¹¹⁴ EMN: Resettle in Croatia, dostupno na: <https://emn.gov.hr/vijesti/resettle-in-croatia/735>

¹¹⁵ Dopis Ministarstva unutarnjih poslova RH od 15. veljače 2022., zaprimljen od strane UNHCR-a 21. veljače 2021., interna dokumentacija Hrvatskog pravnog centra